

Rapport fra ekstern skolevurdering

Førre skole, Tysvær kommune

november 2009

Forord

Rammen for det kommunale systemet for skolevurdering bygger på Opplæringsloven § 13-10, og forskriften til Opplæringsloven § 2-1 og 2-2. Systemet for skolevurdering skal være et redskap som skoleeier og skolen opplever som nyttig i det å utvikle skolen. Skoleeier er oppdragsgiver for vurderingsoppdraget.

Skoleeier har valgt **Tilpasset opplæring** som område for ekstern vurdering i vurderingsperioden 2008-2011. Det valgte området har betydning for elevenes læring og læringsutbytte og omfatter skolen som organisasjon.

Ekstern skolevurdering består av

- hovedområder og Kjennetegn på god praksis
- analyse av dokumentasjon, observasjon og intervju
- rapport og tilbakemelding
- oppfølging

Mål med vurderingsarbeidet er

- å gi et bilde av elevenes læring
- å gi hjelp i vurderings- og utviklingsarbeidet og stimulere til videre utvikling i skolen
- å kunne dokumentere kvalitet i skolen

I. Fakta om skolen

Skole:	Førre skole
Rektor:	Øyvind Eileraas
Skoletype:	Barneskole 1-7
Antall lærere:	29
Antall elever og klasser:	16 klasser og ca 300 elever
Dato for vurdering:	24.-26. november 2009

II. Deltakere i vurderingsarbeidet

Navn:	Stilling:
Louise Kvitvang	Rektor, Rossabø skole, Haugesund kommune
Anne Sveen Vaaga	Inspektør, Brakahaug skole, Haugesund kommune
Pål Monstad	Veileder, Pedagogisk senter, Haugesund kommune

Informanter som er brukt i vurderingsarbeidet: Elever, foresatte, lærere, og skoleledelsen ved Førre skole.

III. Grunnlag for vurdering

Skolevurderingen har følgende hovedområder innenfor Tilpasset opplæring:

- Læring og læringsmiljø
- Planlegging og vurdering for læring
- Skolen som lærende organisasjon

For hvert hovedområde er det utarbeidet kjennetegntegn på god praksis. Kjennetegnene er utformet som påstander og uttrykker aksepterte og forskningsbaserte standarder for god praksis innen Tilpasset opplæring. Kjennetegnene på god praksis er utarbeidet av skolevurdererne med innspill fra skolen.

Skolen har ikke endret Kjennetegn på god praksis.

Kjennetegn på god praksis innenfor Tilpasset opplæring

Læring og læringsmiljø

- Elevene er engasjerte og deltar i læringsprosessen
- Elevene bruker læringsstrategier for å organisere egen læring
- Elevene samarbeider for å fremme læring og utvikling
- Undervisningen er variert og elevene bruker ulike hjelpemidler og læringsarenaer
- Lærer er faglig trygg og formidler lærerstoffet på en engasjerende måte
- Lærer har høye forventninger til elevene
- Lærer kjenner den enkelte elevs behov og gir utfordringer som elevene kan strekke seg etter
- Det er kultur for å ha faglige ambisjoner i klassen
- Lærer og foresatte samarbeider om å tilrettelegge elevens læring og utvikling
- Lærer er en tydelig leder
- Lærer er en god rollemodell for elevene

Planlegging og vurdering for læring

- Læringsarbeidet er godt planlagt og gjennomført
- Elevene arbeider etter tydelige læringsmål. De vet hva de skal lære og hvorfor
- Det er god sammenheng mellom læringsmål og læringsaktivitet
- Læringsøktene har god oppstart, gjennomføring og oppsummering
- Elevene vet hvilke kriterier som ligger til grunn for vurderingen
- Lærer gir læringsstøttende fremovermeldinger
- Elevene deltar i vurdering av eget arbeid og faglig utvikling
- Lærer støtter og oppmuntrer elevene underveis i læringsløpet

Skolen som lærende organisasjon

- Skolen har en felles forståelse av tilpasset opplæring
- Skolens ledelse har fokus på læring
- Skolen bruker resultater fra kartlegginger og nasjonale prøver for å heve elevenes læringsutbytte
- Lærerne har mulighet til å lære, reflektere, samarbeide og dele gode erfaringer
- Lærer holder seg faglig oppdatert
- Skoleledelsen legger til rette for faglig utvikling
- Skoleledelsen har oversikt over lærernes kompetanse og bruker denne på en bevisst måte
- Lærerne er lojale til skolens vedtatte planer
- Skolen har rutiner for og gjennomfører utviklingssamtale og trekantsamtale

IV. Metode og verktøy

I vurderingsoppdraget er følgende metoder og verktøy benyttet:

- analyse av innsendte dokumenter, samt egenvurderingen og rektors analyse av denne
- teorier, lover og forskrifter
- kjennetegn på god praksis
- intervjuer med 22 lærere, 16 elever, 6 foresatte og 3 fra skoleledelsen
- observasjon av undervisningen i 16 klasser
- Vurdererne har på forhånd utarbeidet ulike intervjuguides til støtte i samtaler med nevnte grupper.

Dokumentasjon (intervjuer, notater, ukeplaner m.m.) som er brukt i vurderingsarbeidet sees på som interne arbeidsdokumenter og vil ikke bli lagt ved denne rapporten, men bli makulert.

V. Oppsummering/konklusjon

Førre skole har en flott beliggenhet og et nærmiljø som innbyr til variert aktivitet. Skolen er et samlingspunkt i nærmiljøet og har et godt omdømme.

Ansatte, elever, foreldre og skolens ledelse fremhever god trivsel og skolens kreative læringsmiljø som noen av skolens sterke sider. Skolens sterke satsing på et kreativt læringsmiljø, med fokus på hele mennesket, er med på å gi alle elevene mestringsopplevelser.

Skolen har god atmosfære, høy trivsel og god klasseledelse. Klasseledelsen er tydelig, faglig og viser at det er gode relasjoner mellom lærer og elev og mellom elever.

Skolen har gode rammebetingelser. Klassene er relativt små, og det er god voksentetthet.

Undervisningen kan fremstå som tradisjonell, og elevene er engasjerte og deltakende i læringsprosessen. Skolens faglige resultater er jevnt over gode.

Vi opplever at skolens praktisering av tilpasset opplæring i stor grad handler om bruk av ressurser, i form av å gi elever undervisning i små grupper, og i mindre grad av å drive med tilpasninger i fellesundervisningen. Vi mener at fellesundervisningen i for liten grad preges av varierte arbeidsmåter, bruk av digitale verktøy, konkretiseringsmateriell, læringsstrategier og ulike differensieringsmetoder.

Nyere forskning¹ viser at god tilpasset opplæring i fellesskapet har stor betydning for elevenes engasjement og læring. Videre sier forskning² at tiltak som bedrer forholdene for alle elevene også tjener elever som har spesielle behov. Ved å øke kvaliteten på den vanlige undervisningen bedres forholdene for alle elevene.

Skolen har svært god praksis i forhold til kartlegginger og oppfølging av disse. Kartleggingene fanger på et tidlig tidspunkt opp elever som trenger spesiell oppfølging og tilrettelegging.

Gode skoler kjennetegnes ved at utvikling skjer i prosesser i fellesskap, der praksis jevnlig evalueres og eventuelt endres. Både skolens ledelse og lærere gir uttrykk for at de ønsker mer erfaringsutveksling og delingskultur. I en tid med store krav til endring er det viktig å balansere mellom god etablert praksis og nye impulser. Førre skole har mye god praksis. Denne praksisen bør deles i større fora enn på teamene.

På ukeplaner ser vi godt formulerte og målbare læringsmål. Skolen har derimot ikke en felles praksis på innramming av læringsøkter, med tydelig mål, aktiviteter som henger sammen med målet og en oppsummerende avslutning.

Førre skole har gode betingelser for at elevene kan trives og lære.

¹ Tid for tunge løft, PISA 2006.

² Forskningsrapport nummer 62. Høgskolen i Volda og Møreforskning (2006)

VI. Funn

Vår videre analyse bygger på våre funn gjort gjennom observasjoner og intervjuer. Dette er sammenholdt med skolens dokumentasjon og kjennetegn på god praksis og hva forskning sier om hvilke tiltak som påvirker læringsutbyttet spesielt.

Læring og læringsmiljø

klasseledelse

I våre observasjoner så vi jevnt over god klasseledelse. Klasseledelse var preget av god oppstart, en tydelig voksen som hadde god kontakt med, og blikk for elevene. Lærerne fremsto som gode rollemodeller, og vi opplevde stor grad av arbeidsro og konsentrasjon rundt læringsarbeidet.

I intervjuer sier lærerne at god klasseledelse er viktig, og at den skal preges av tydelighet, struktur, forventninger til og blikk for den enkelte elev.

Foreldre sier de i hovedsak opplever at det er god klasseledelse ved Førre skole, men at det er noe variasjon mellom klasser. Dette bekreftes i elevintervjuene.

Skolen har utarbeidet egne kjennetegn på god klasseledelse. Disse finner vi i skolens plan for tilpasset opplæring.

metoder og variasjon

I skolens plan for tilpasset opplæring står det at elevene skal møte et mangfold av metoder i læringsarbeidet.

Vi observerte i stor grad læring i fellesskapet der lærer startet med muntlig aktivitet, gjerne i dialog med elevene. Elevene satt enten i samlingsring eller ved pultene sine. Læringsøktene fortsatte ofte med arbeidsoppgaver/arbeidsprogram. Elevene jobbet noen ganger parvis og i grupper, men oftest individuelt. Vi så noen eksempler på samarbeidslæring i grupper og i par. Vi registrerte liten grad av oppgavetyper der elevene kunne bruke ulike tilnæringsmåter i læringsarbeidet. Vi så få eksempler på problemløsnings-oppgaver, og vi observerte ikke stasjonsundervisning.

hjelpemidler og læringsarenaer

Skolen har gode klasserom og mange grupperom. Det er mulighet for å åpne mellom flere av klasserommene. Mediateket er sentralt plassert og innbyr til utstrakt bruk. Hver klasse har fire datamaskiner, og flere klasserom har elektronisk tavle/projektor. Skolen har et meget flott uteområde som også kan brukes i læringsarbeidet. Vi observerte i hovedsak læringsøkter i klasserommene.

Vi så lite bruk av konkretiseringsmateriell og digitale verktøy. I vår observasjonsperiode ble det ikke åpnet opp mellom klasserom. I intervju med lærerne bekreftes det at denne muligheten i liten grad benyttes.

læringsstrategier

I skolens plan for tilpasset opplæring står det at elevene skal stimuleres til å utvikle egne og gode læringsstrategier. I våre observasjoner så vi lite bruk av læringsstrategier, og det var store variasjoner mellom trinnene. Dette bekreftes av lærernes egenvurdering.

Lærere sier at det vil være en fordel for skolen å ha en felles plan for hvilke læringsstrategier elevene skal lære på de ulike trinnene. En slik plan vil også være med på å forplikte lærerne til å bruke læringsstrategier mer aktivt og systematisk i undervisningen.

Elever nevner tankekart som en kjent strategi, mens lærere i tillegg nevner styrkenotat og VØL-skjema.

engasjement
og deltakelse

Lærernes egenvurdering viser at elevene er engasjerte og deltar i undervisningen. Våre observasjoner bekrefter i stor grad dette.

Lærerne virket å være godt forberedt og faglig trygge. Gjennom formidling ble elevene engasjerte og motiverte til å delta i læringsarbeidet. I noen tilfeller så vi at dialogen trakk ut i tid, noe som førte til at elever mistet fokus.

I intervjuer med lærere ble humor nevnt som viktig for å skape engasjement, sammen med faglig trygghet og god forberedelse.

faglige
forventninger
og kultur for
faglige
ambisjoner

I egenvurderingen sier lærerne at de har høye faglige forventninger til elevene. Dette bekreftes gjennom intervjuer med elever og foresatte. På Førre skole er det god kultur for å være faglig flink. Skoleledelsen fremhever læringstrykk som viktig.

Vi har sett at det er fokus på fag og læring i læringsøktene.

differensiering

I intervjuer sier lærerne at det er mengdedifferensiering som er mest utbredt av differensieringsmetodene. Der læreverk legger opp til nivåddifferensiering benyttes dette. På noen klassetrinn deles elevene i nivåddifferensierte grupper i enkelte timer.

I skolens plan for tilpasset opplæring står det at elever skal få lærestoff, læremiddel og materiell som er tilpasset deres forutsetninger for å lære. Videre står det at arbeidsplaner og oppgaver er tilrettelagt slik at de utfordrer elever med ulike evner og talenter.

Våre observasjoner viser at mengdedifferensiering er mest brukt. Vi har i mindre grad sett tempo- og nivåddifferensiering av oppgaver, ukeplaner og lekseplaner.

Utfordringer er i følge forskning³ å skape felles møteplasser og sikre seg at alle lærer seg det vesentlige, samtidig som elevene får mulighet til individuell fordykning og variasjon. Elevene bør arbeide med lærestoffet på ulikt vis, ulikt tempo og vanskegrad samtidig som det er svært viktig at elevene møter lærestoffet i fellesskap og er sammen i den skolefaglige progresjonen.

samarbeid om
elevens
utvikling og
læring

Egenvurderingen viser at 89% av lærerne samarbeider med foresatte om å tilrettelegge elevens læring og utvikling. Videre sier 62% av lærerne at foresatte har reell innflytelse på egne barn læringsarbeid, faglig og sosialt.

I intervjuer med foreldre kommer det frem at foreldre i stor grad opplever å bli tatt på alvor når de kommer med faglige innspill. Videre sier foreldrene at skole-hjem-samarbeidet på Førre skole er særdeles bra, i forhold til både lærere og skoleledelse. Vi tar forbehold om at det er få foreldre som er intervjuet.

³ Læringsplakaten, skolens samfunnskontrakt av Jorunn Møller og Liv Sundli (2007)

Planlegging og vurdering for læring

læringsmål og aktivitet

I egenvurderingen kommer det frem at 100% av lærerne sier at elevene jobber etter tydelige læringsmål, og at de vet hva de skal lære og hvorfor. Videre sier 92% at det er sammenheng mellom læringsmål og aktivitet.

Alle ukeplanene vi har sett viser at det er tydelige læringsmål i fagene norsk, matematikk og engelsk. Noen trinn har også innført læringsmål i flere fag. Dette bekreftes også av foreldrene. Foreldrene sier videre at de gjennom planene får god innsikt i det elevene jobber med og hvorfor.

For å skape lærelyst, utholdenhet og nysgjerrighet hos elevene må målene for opplæringen være klare både for elever og lærere. Elever som arbeider målrettet er motiverte for læring⁴.

At målformuleringene er tydelige, målbare og kjente for elever, er også en forutsetning for å gi gode undervisvurderinger.

I våre observasjoner så vi eksempler på svært god presentasjon av læringsmål for elevene. Læringsmålene var konkrete og målbare, og det var god sammenheng mellom aktivitet og mål. I timer der målet var uklart, var det vanskelig å vurdere om det var en slik sammenheng.

læringsøkter

Vi så kollektiv oppstart av timer hvor lærer ga beskjeder og instruksjoner. Dette er i følge Thomas Nordahl⁵ ett av tegnene på en god time. Andre tegn som Nordahl setter for en god time er hyggelig oppstart og god stemning. Dette er vårt hovedinntrykk av læringsøktene ved Førre skole.

Elever kom raskt i læringsmodus og oppmerksomheten var rettet mot det som skulle skje i fellesskapet. Lærere hadde gode og tydelige instruksjoner, og det var innarbeidet gode rutiner for overganger mellom ulike aktiviteter. I læringsarbeidet observerte vi at elevene ble oppmuntret til deltakelse og aktivitet.

Vi så i liten grad gode oppsummeringer – "hva har vi lært?". Dette er ett av kjennetegnene på god praksis. Ved å oppsummere og avrunde bidrar lærer til at de ulike aktivitetenes intensjoner blir mer klare for elevene, og det etableres en sterkere relasjon mellom å gjøre noe og lære noe.

undervisvurdering

I egenvurderingen svarer 92% av lærerne at de gir vurdering og veiledning som bidrar til å gi elevene motivasjon for videre læring. Videre sier 100% av lærerne at de vurderer om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Førre skole har gode rutiner for gjennomføring av elev- og trekantsamtale. Det gjennomføres to elevsamtaler pr. halvår i tillegg til trekantsamtale.

Intervjuer med lærere, skoleledelse og foreldre viser at det er felles praksis innen dette området.

Lærere forteller at det er noe ulik praksis når det gjelder undervisvurdering. Noen lærere gjennomfører flere elevsamtaler enn de to som er pålagt. Dette skjer ved at lærere har samtale med elever i løpet av undervisningen, ved bruk av TPO-ressursen. Andre lærere driver kontinuerlig med undervisvurdering i form av

⁴ Læringsplakaten, skolens samfunnskontrakt av Jorunn Møller og Liv Sundli (2007)

⁵ Thomas Nordahl, professor i pedagogikk ved Høgskolen i Hedmark

jevnlige tilbakemeldinger til elevene. Ukeprøver og målprøver blir brukt for å gi elevene tilbakemelding på måloppnåelse.

I intervju med foreldre kommer det frem at noen foreldre ikke vet hva de skal gjøre for å hjelpe elevene til å nå målene. Vi er derfor usikre på i hvor stor grad tilbakemeldingene på ukeprøver/målprøver er informative nok til å fremme elevenes læring.

Vi fikk høre eksempel på fremovermelding brukt i engelskfaget. I tillegg observerte vi noen få eksempler på underveisvurdering i læringsøkter.

Inntrykket vårt er at Førre skole har etablert gode rutiner for gjennomføring av fremoverrettet underveisvurdering.

Skolen som lærende organisasjon

Skolen har utarbeidet en felles og forpliktende plan for tilpasset opplæring. Ett av hovedmålene her er at tilpasset opplæring skal bli så god at færrest mulig trenger spesielle tiltak.

I intervju med lærere kommer det frem at det er ulike oppfatninger om hva som er tilpasset opplæring og hvordan ressursene bør brukes. Dette bekreftes også av skoleledelsen. Kartlegginger og oppfølging av disse, sammen med organisatoriske grep på skole- og trinn-nivå og lærernes kompetanse, nevnes som tiltak for å få til tilpasset opplæring.

Differensiering, varierte arbeidsmåter og tilpasning i arbeidsmengde, tempo og vanskegrad nevnes i liten grad som tiltak for å få til tilpasset opplæring i normalundervisningen.

Skoleledelsen legger stor vekt på kartleggingsresultater og tidlig innsats når de disponerer ressursene. Det synes å være en klar styring av ressurser til fordel for de laveste klassetrinnene. Lærernes egenvurdering viser at 100% av lærerne mener at rektors disponering av ressursene samsvarer med skolens prioritering.

I intervjuer med lærere kommer det frem at det kan være en utfordring å få til en god og fleksibel ressursbruk på trinn-nivå.

Gode skoler er de som vet hvor de skal og som har en ledelse som vet hva den vil med skolen. Dette stemmer godt overens med inntrykket vi har av Førre skole.

Skoleledelsen sier at det er klare forventninger til at teamene organiserer seg slik at det blir best mulig utnyttelse av lærernes kompetanse. Lærerne bekrefter i stor grad dette i intervjuer.

Vi vet det finnes eksempler på god praksis i å utnytte hverandres kompetanse på trinn- og skolenivå. Det kan være en utfordring å få til dette når teamene er små.

felles forståelse og utøvelse av tilpasset opplæring

skoleledelsens fokus på læring

kompetanse

kartlegginger

Skolen har gode skriftlige rutiner og praksis for kartlegging og analyse av resultater av disse. Skolen har en plan for oppfølging av kartleggingene. Spesialpedagogisk koordinator har jevnlig møter med lærere hvor resultatene gjennomgås. Koordinatoren har også tett samarbeid med skolens ledelse. Lærere uttrykker en positiv holdning til kartlegginger, og de bruker disse aktivt i sitt arbeid.

I intervju med foreldre kom det frem at kartleggingene av og til kunne hope seg opp. Det ble også uttrykt at kartleggingene burde varsles i god tid.

erfaringsdeling, refleksjon og læring

I rektors analyse av egenvurderingen kommer det frem at skolen har forbedringspotensiale når det gjelder lærernes muligheter til refleksjon og erfaringsdeling. Lærerne forsterket dette inntrykket i intervjuer.

I intervjuer sier lærere at erfaringsdeling i hovedsak foregår på teamene. Teamene er satt sammen av de som arbeider på de ulike trinnene, noe som resulterer i små team.

Forskning⁶ sier at skoler som har utviklet den indre kollektive kulturen for å kunne drøfte konkrete spørsmål i undervisningen, lykkes bedre enn andre.

Førre skole har mye god praksis. Denne praksisen bør deles i større fora enn bare på teamene, slik de er organiserte i dag.

skolens planer

Førre skole har utarbeidet tiltaksplan for skolen, plan for tilpasset opplæring, plan for kartlegginger og PALS, og arbeider for tiden med et felles verdigrunnlag. Planene er nylig reviderte.

Intervjuer med lærere og skoleledelsen viser at det er stor grad av lojalitet til de planene skolen har vedtatt. Det fremkommer i intervjuene at lærere har noe varierende praksis rundt oppfølging av planene.

For oss fremstår skolens planer som konkrete, tydelige, styrende og nyttige verktøy for å drive skolen i tråd med kommunale og nasjonale føringer.

⁶ Forskningsrapport nummer 62, Høgskolen i Volda og Møreforskning (2006)

VII. Råd om veien videre

Vi vil her peke på områder hvor vi mener skolen har utviklingspotensiale. Det er imidlertid skolens oppgave å foreta prioriteringer og gjøre valg i forhold til videre utviklingsarbeid. I rapportens del VI vil en kunne finne andre utviklingsområder/utfordringer som kan være viktige.

1. Læringsøkter

Vi vil utfordre Førre skole til å utvikle en felles praksis for innramming av læringsøkter, med tydelige mål, aktiviteter som henger sammen med målet, og en oppsummerende avslutning.

2. Opplæring og tilpasning

Førre skole har gode rammebetingelser når en ser på lærernes kompetanse, klassestørrelser og ressurser generelt. Det er ikke nødvendigvis en sammenheng mellom god ressursituasjon og god tilpasset opplæring.

Vi mener at skolen kan få til en bedre tilpasset opplæring innenfor den ordinære undervisningen. Vi har sett liten grad av nivå-differensiering, varierte arbeidsmåter og bruk av læringsstrategier, konkretiseringsmaterieell og digitale verktøy.

Skolen har nylig laget en meget god plan for tilpasset opplæring. Det bør utvikles en felles forståelse av hva tilpasset opplæring innebærer, og hvordan den skal komme til uttrykk i den ordinære fellesundervisningen.

3. Lærende organisasjon

Førre skole bør vurdere om dagens teamorganisering er den beste for å få til en god kultur for refleksjon og erfaringsdeling.

I utviklingen av skolen som lærende organisasjon bør en vurdere å ta i bruk ulike verktøy som sikrer at alle blir involvert i prosessene. Slike verktøy kan eksempelvis være SWOT-analyse, pluss/delta og ReKo-grupper.

Haugesund, den 7. desember 2009

Louise Kvitvang

Anne Sveen Vaaga

Pål Monstad

